

**WYMAGANIA EDUKACYJNE
Z JĘZYKA POLSKIEGO – KLASY I
PROGRAM NAUCZANIA: *OBLICZA EPOK*
KLASA I
ZAKRES ROZSZERZONY**

Wymagania edukacyjne zostały podzielone na cztery zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia*:

- ▲ Kształcenie literackie i kulturowe
- ▲ Kształcenie językowe
- ▲ Tworzenie wypowiedzi
- ▲ Samokształcenie

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ▲ Dostrzec warstwę semiotyczną tekstu.
- ▲ Dostrzec elementy tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- ▲ Dostrzec najważniejsze cechy prądów literackich i artystycznych w tekście.
- ▲ Rozpoznać mitologizację i demitologizację w tekście.
- ▲ Rozpoznać w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: aliterację, różne odmiany inwersji.
- ▲ Dostrzec w tekście archetypy.
- ▲ Dostrzec różnorodne zabiegi dokonywane na tekstach: parafrazę, parodię, trawestację.
- ▲ Dostrzec podstawowe podobieństwa lub różnice w dwóch propozycjach odczytania tego samego utworu literackiego.
- ▲ Dostrzec podstawowy związek pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi w utworach literackich.
- ▲ Dostrzec podstawowe cechy eseistyczne tekstu.
- ▲ Dostrzec nawiązania do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- ▲ Dostrzec podstawowe podobieństwa lub różnice pomiędzy tekstami kultury.
- ▲ Rozpoznać w tekście obecność niektórych poglądów filozoficznych najbardziej charakterystycznych dla epoki.

Kształcenie językowe:

- ▲ Dostrzec podstawowe zmiany w systemie gramatycznym języka polskiego np.: w składni, fleksji lub słowotwórstwie.
- ▲ Dostrzec podstawowe prozodyczne elementy stylu np.: akcent, intonację lub rytmikę.
- ▲ Wskazać pojedyncze przykłady istnienia tabu językowego.
- ▲ Dostrzec związek pomiędzy językiem a treściami, które on przekazuje.
- ▲ Dostrzec podstawowe cechy typowe lub indywidualne stylu językowego tekstu.
- ▲ Dostrzec podstawowy związek pomiędzy językiem a wartościami, które on przekazuje.
- ▲ Dostrzec podstawowe cechy stylu wypowiedzi internetowej.
- ▲ Wskazać podstawową intencję wypowiedzi jako aktu komunikacji językowej.
- ▲ Dostrzec obecność funkcji magicznej lub sprawczej tekstu.

- ⤴ Dostrzec funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej lub narodowej.
- ⤴ Stosować podstawowe zasady pisowni polskiej np.: fonetyczną, morfologiczną, historyczną w celu zachowania poprawności zapisu wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- ⤴ Odróżnić elementy stałe przemówienia od elementów fakultatywnych.
- ⤴ Udowodnić prostą tezę za pomocą sformułowanych przez siebie argumentów.
- ⤴ Dostrzec w wypowiedzi pytania sugerujące.
- ⤴ Rozpoznać wybrane elementy nadające tekstowi charakter rubaszny.
- ⤴ Dostrzec ironię w tekście.
- ⤴ Napisać tekst zawierający podstawowe cechy interpretacji porównawczej i felietonu.

Samokształcenie:

- ⤴ Sięgać do fragmentów tekstów naukowych zamieszczonych w podręczniku.
- ⤴ Wziąć czynny udział w wybranym wydarzeniu kulturalnym szkoły.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ⤴ Odczytać podstawowe znaczenia semiotyczne tekstu.
- ⤴ Odczytać elementy tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- ⤴ Dostrzec cechy prądów literackich i artystycznych w tekście.
- ⤴ Odczytać mitologizację i demitologizację w tekście.
- ⤴ Rozpoznać w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: metonimię, synekdochę.
- ⤴ Odczytać w tekście archetypy.
- ⤴ Odczytać różnorodne zabiegi dokonywane na tekstach: parafrazę, parodię, trawestację.
- ⤴ Dostrzec podstawowe podobieństwa i różnice w dwóch propozycjach odczytania tego samego utworu literackiego.
- ⤴ Dostrzec związki pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi w utworach literackich.
- ⤴ Odczytać podstawowe cechy eseistyczne tekstu.
- ⤴ Odczytać nawiązania do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- ⤴ Dostrzec podstawowe podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury.
- ⤴ Rozpoznać w tekście obecność różnych poglądów filozoficznych charakterystycznych dla epoki.

Kształcenie językowe:

- ⤴ Wskazać podstawowe zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego np.: składni, fleksji i słowotwórstwie.
- ⤴ Wskazać podstawowe prozodyczne elementy stylu np.: akcent, intonację, rytmikę i dynamikę.
- ⤴ Wskazać różne przykłady istnienia tabu językowego.
- ⤴ Odczytać związek pomiędzy językiem a treściami, które on przekazuje.
- ⤴ Dostrzec różne cechy typowe i indywidualne stylu językowego tekstu.
- ⤴ Odczytać różne związki pomiędzy językiem a wartościami, które on przekazuje.
- ⤴ Dostrzec różne cechy stylu wypowiedzi internetowej.
- ⤴ Wskazać różne intencje wypowiedzi jako aktu komunikacji językowej.

- ⤴ Odczytać obecność funkcji magicznej i sprawczej tekstu.
- ⤴ Odczytać funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej i narodowej.
- ⤴ Stosować zasady pisowni polskiej (w tym zasadę konwencjonalną) w celu zachowania poprawności zapisu wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- ⤴ Stworzyć krótkie przemówienie zawierające elementy stałe dla tej formy wypowiedzi.
- ⤴ Udowodnić tezę za pomocą sformułowanych przez siebie argumentów.
- ⤴ Dostrzec w wypowiedzi pytania podchwytliwe.
- ⤴ Rozpoznać wybrane elementy nadające tekstowi charakter sarkastyczny.
- ⤴ Wyjaśnić istotę ironii w tekście.
- ⤴ Napisać tekst zawierający podstawowe cechy reportażu.

Samokształcenie:

- ⤴ Sięgać do fragmentów tekstów naukowych spoza podręcznika.
- ⤴ Brać czynny udział w wybranych wydarzeniach kulturalnych szkoły.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ⤴ Odczytać tekst w warstwie semiotycznej.
- ⤴ Zinterpretować elementy tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- ⤴ Omówić cechy prądów literackich i artystycznych w tekście.
- ⤴ Zinterpretować mitologizację i demitologizację w tekście.
- ⤴ Wskazać funkcję środków wyrazu artystycznego w tekście literackim.
- ⤴ Wskazać dominującą funkcję archetypów w tekście.
- ⤴ Zinterpretować znaczenie różnorodnych zabiegów dokonywanych na tekstach: parafrazy, parodii, trawestacji.
- ⤴ Omówić różnorodne podobieństwa i różnice w dwóch propozycjach odczytania tego samego utworu literackiego.
- ⤴ Omówić związki pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi w utworach literackich.
- ⤴ Odczytać różnorodne cechy eseistyczne tekstu odnoszące się do jego treści, sposobu prowadzenia wywodu oraz cech stylu językowego.
- ⤴ Wskazać dominującą funkcję nawiązań do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- ⤴ Dostrzec różnorodne podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury.
- ⤴ Rozpoznać obecność różnych poglądów filozoficznych w tekście.

Kształcenie językowe:

- ⤴ Wyjaśnić podstawowe zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego np.: składni, fleksji i słowotwórstwie.
- ⤴ Omówić podstawowe prozodyczne elementy stylu np.: akcent, intonację, rytmikę i dynamikę.
- ⤴ Rozpoznać socjolekt i wskazać jego podstawowe cechy.
- ⤴ Wskazać różne funkcje tabu językowego.
- ⤴ Określić właściwości języka jako nośnika i przekaźnika treści kulturowych.
- ⤴ Wykorzystać znajomość cech typowych i indywidualnych stylu językowego tekstu do odczytania niektórych sensów dzieła literackiego.
- ⤴ Odkreślić rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich.
- ⤴ Wskazać funkcje różnych elementów stylu wypowiedzi internetowej.

- ⤴ Wskazać implikowaną (presupozycja) intencję wypowiedzi jako aktu komunikacji
- ⤴ językowej.
- ⤴ Zinterpretować obecność funkcji magicznej i sprawczej w tekście.
- ⤴ Zinterpretować funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej,
- ⤴ środowiskowej i narodowej.
- ⤴ Wyjaśniać zasady pisowni polskiej (w tym zasadę konwencjonalną) służące zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi.

Tworzenie wypowiedzi:

- ⤴ Stworzyć przemówienie zawierające elementy stałe dla tej formy wypowiedzi
- ⤴ i elementy fakultatywne.
- ⤴ Udowodnić tezę za pomocą sformułowanych przez siebie różnorodnych argumentów.
- ⤴ Dostrzec w wypowiedzi elementy demagogii.
- ⤴ Określić funkcję rubaszości w tekście.
- ⤴ Określić cel ironii w tekście.
- ⤴ Napisać tekst zawierający podstawowe cechy eseju.
- ⤴ Przywołać wybrany kontekst w wypowiedzi ustnej i pisemnej.

Samokształcenie:

- ⤴ Sięgać do samodzielnie wybranych tekstów naukowych spoza podręcznika.
- ⤴ Brać czynny udział w wybranych wydarzeniach kulturalnych poza szkołą.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ⤴ Zinterpretować tekst w warstwie semiotycznej.
- ⤴ Ocenić funkcjonalność elementów tradycji literackiej i kulturowej w tekście.
- ⤴ Ocenić funkcjonalność mitologizacji i demitologizacji w tekście.
- ⤴ Wskazać różnorodne funkcje środków wyrazu artystycznego w tekście literackim.
- ⤴ Omówić różne funkcje archetypów w tekście.
- ⤴ Ocenić funkcjonalność różnorodnych zabiegów dokonywanych na tekstach:
- ⤴ parafrazy, parodii, trawestacji.
- ⤴ Ocenić różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego.
- ⤴ Omówić różnorodne związki pomiędzy wartościami poznawczymi, etycznymi
- ⤴ i estetycznymi w utworach literackich.
- ⤴ Omówić związki pomiędzy wartościami poznawczymi i etycznymi lub estetycznymi
- ⤴ w utworach literackich.
- ⤴ Analizować i interpretować strukturę eseju.
- ⤴ Wskazać różnorodne funkcje nawiązań do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze
- ⤴ współczesnej.
- ⤴ Zanalizować różnorodne podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury.
- ⤴ Zinterpretować obecność różnych poglądów filozoficznych w tekście.

Kształcenie językowe:

- ⤴ Wyjaśnić różnorodne zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego (w tym
- ⤴ z zakresu fonetyki).
- ⤴ Wskazać różnice pomiędzy etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazy.
- ⤴ Omówić funkcje prozodycznych elementów stylu np.: intonacji, rytmiki i dynamiki.
- ⤴ Określić dominującą funkcję socjolektu w tekście.
- ⤴ Omówić różne funkcje tabu językowego.
- ⤴ Wykorzystać znajomość cech typowych i indywidualnych stylu językowego tekstu
- ⤴ do odczytania różnorodnych sensów dzieła literackiego.

- ⤴ Omówić rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich.
- ⤴ Ocenić zabiegi językowe w wypowiedzi internetowej.
- ⤴ Określić funkcję implikowanej (presupozycja) intencji wypowiedzi jako aktu komunikacji językowej.
- ⤴ Wskazać szerszy kontekst kulturowy lub historyczny funkcji magicznej i sprawczej tekstu.
- ⤴ Ocenić funkcję społeczną języka np.: budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej i narodowej w szerszym kontekście kulturowym lub historycznym.

Tworzenie wypowiedzi:

- ⤴ Wygłosić przemówienia z użyciem środków językowych i pozajęzykowych.
- ⤴ Zastosować wybrany typ dowodzenia np. indukcyjny lub dedukcyjny.
- ⤴ Rozpoznać wywód o charakterze demagogicznym.
- ⤴ Przedstawić propozycję odczytania rubaszości w tekście.
- ⤴ Określić funkcję ironii w tekście np.: parodystyczną, satyryczną.
- ⤴ Zredagować różne formy wypowiedzi, tworząc teksty spójne i logiczne.
- ⤴ Przywoływać wybrane konteksty w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

Samokształcenie:

- ⤴ Wykorzystywać samodzielnie wybrane teksty naukowe do pogłębiania wiedzy przedmiotowej i podniesienia umiejętności pracy z tekstem kultury.
- ⤴ Brać czynny udział w wybranych konkursach przedmiotowych.

Na ocenę celującą uczeń potrafi:

Kształcenie literackie i kulturowe:

- ⤴ Zinterpretować tekst w warstwie semiotycznej, odwołując się również do tekstów teoretycznoliterackich.
- ⤴ Omówić rolę elementów tradycji literackiej i kulturowej w tekście w budowaniu wartości uniwersalnych.
- ⤴ Omówić rolę kulturotwórczą mitologizacji i demitologizacji w tekście.
- ⤴ Omówić wpływ środków wyrazu artystycznego na interpretację tekstu literackiego.
- ⤴ Omówić znaczenie archetypów dla tworzenia znaczeń uniwersalnych..
- ⤴ Wykorzystać znajomość pojęć: parafraza, parodia, trawestacja do pogłębionej interpretacji tekstów literackich.
- ⤴ Ocenić różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego, wykorzystując wiedzę z teorii literatury.
- ⤴ Rozpoznać aluzje literackie w tekstach.
- ⤴ Analizować i interpretuje strukturę eseju z użyciem wiedzy i słownictwa teoretycznoliterackiego.
- ⤴ Ocenić różnorodne funkcje (w tym funkcję kulturotwórczą) nawiązań do tradycji biblijnej i mitologicznej w kulturze współczesnej.
- ⤴ Zinterpretować różnorodne podobieństwa i różnice pomiędzy tekstami kultury, stosując terminologię naukową.
- ⤴ Zinterpretować obecność i wymowę różnych poglądów filozoficznych w tekście.

Kształcenie językowe:

- ⤴ Wyjaśnić różnorodne zamiany w systemie gramatycznym języka polskiego (w tym z zakresu fonetyki), stosując w pełni poprawną terminologię naukową.
- ⤴ Wyjaśnić różnice pomiędzy etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazy.
- ⤴ Omówić wpływ prozodycznych elementów stylu np.: akcentu, intonacji, rytmiki

- ⤴ i dynamiki na interpretację tekstu językowego.
- ⤴ Omówić różne funkcje socjolektu w tekście.
- ⤴ Omówić rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich, posługując się terminologią naukową.
- ⤴ Omówić zabiegi językowe w wypowiedzi internetowej w szerszym kontekście kulturowym.

Tworzenie wypowiedzi:

- ⤴ Modyfikować przemówienia w zależności od reakcji odbiorców.
- ⤴ Zastosować różne typy dowodzenia np. sylogizmy.
- ⤴ Odpowiednio zareagować na wywód o charakterze demagogicznym.
- ⤴ Przedstawić propozycję odczytania sarkazmu w tekście.
- ⤴ Określić funkcję ironii w tekście np.: sarkastyczną, drwinę.
- ⤴ Zastosować odpowiednią terminologię naukową w redagowanych przez siebie tekstach.
- ⤴ Przywoływać różnorodne konteksty w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

Samokształcenie:

- ⤴ Wykorzystywać samodzielnie wybrane teksty naukowe do pogłębiania wiedzy interdyscyplinarnej i podniesienia umiejętności pracy z tekstem kultury.
- ⤴ Brać czynny udział w wybranych konkursach interdyscyplinarnych.